

1883. aasta rahutused

1880. aastate alguses kogu Tsaari-Venemaal levinud tööstuskriis teravdas klassivastuolusid ka Eestis. Tööstuskeskustes hoogustus tööliste võitlus. Üheks suuremaks vastuhakuks sel perioodil oli Kunda tesemenditehase tööliste streik 1883. aasta juulis.

Rahutused algasid juba juulikuu alguses, millal umbes 40 töölist keeldus tugeva vihma tõttu tööle minemast. Kui tehase direktor Liewen läks tööliste juurde barakki ja nõudis nende töölitulekut, teatati üksmeelselt, et nad seda ei tee. Eriti julgelt astusid välja Jakob Sepp ja Jakob Adler. Direktori ähvarduse peale, et ta kutsub välja haagikohtuniku, öeldi, et nad sellist kohut ei tunnusta. Teiste hirmutamiseks otsustas direktor saata need kaks meest 12. juulil haagikohtusse. Töölised keeldusid sinna minemast ja nad ei teinud seda ka pärast kolmekordset kutset. 20. juulil ilmus haagikohtunik isiklikult koos 4 mehega tehasesse. «Süüdlased» areteeriti ja taheti saata Rakverre. Nüüd astusid

otsustavalt välja ka juba teised töölised, kes vabastasid areteeritud ja teatasid, et nad lähevad kohtusse kas kõik või mitte keegi. Tööle enam ei mindud.

Haagikohtunik, kokkunud tööliste üksmeelsest väljaastumisest, lahkus kiiresti. Järgmisel päeval ilmus ta koos Kunda ja Malla mõisnike värvatud «usaldusväärsete» talumeestega tagasi. Ka nüüd ei suutnud ta «süüdlasi» kaasa viia, sest talupojad hoidusid tööliste poole. Areteeritud seltsimehed vabastati jälle. Kokkupõrge tööliste ja politseivõimude vahel lõppes sellega, et tehase direktor kanti haavatuna administratiivhoonesse varjule, ukсед lukutati ja ümber maja seati politseivalve. Selsamal ööl saatis haagikohtunik telegrammi Eestimaa kubernerile, paludes suuremaid abivägesid.

22. juulil streikisid Kunda tehases juba 336 töölist. Kuid tööliste võit oli üürrike. 23. juulil saabus Rakverest kohale küllalt

Vaade kaldapealsele, kus 1883. a. leidis aset streikivate Kunda tööliste kokkupõrge vabrikomanikuga.

tugev sõjaväeüksus (40 soldatit ohvitseriga eesotsas ja 5 sandarmit). Algas aktiivsemate tööliste areteerimine. 42-st vangistatud töölisest langes kohtuliku karistuse alla 9.

Kunda tööliste 1883. aasta stiihiline väljaastumine küll nurjus, kuid see oli siiski üheks oluliseks astmeks revolutsioonilise võitluse käigus. See tugevdas tööliste solidaarsustunnet, avardas nende silmaringi ja näitas selgelt organiseerimise vajadust.

O. LANDBERG

